

HET WOORD VAN DE WEEK

ORGAAN VAN HET HUMANISTISCH VERBOND

21e jaargang nr. 48 24 november 1968

administratie

postbus 114, Utrecht

tel. 030-24641

postgiro 58 t.n.v. Woord van de Week

abonnementsprijs voor Nederland, andere
E.E.G.-landen, Suriname, Curaçao en de
Antillen f 7,50 per jaar

Overige landen f 12,50 per jaar

losse nummers f 0,50

verschijnt wekelijks

Kan een mens tevreden zijn?

Een wat vreemde vraag vormt het motto voor deze toespraak: „Kan een mens tevreden zijn?” Zij werd eens gesteld door iemand bij wie was geïnformeerd waarom hij toch altijd zo zuur en onverzoenlijk was. Ja, waarom...? Wij hadden een wijze en grijze grootvader, die nu en dan placht op te merken, dat een mens maar een moeilijk meubel is. Een uitspraak, die we overigens voor rekening van grootvader moeten laten. Men behoeft nog helemaal geen wispelturig schepsel te zijn, om van tijd tot tijd een of meer „downe” dagen te hebben. Ook de meest onknakbare optimist kent ogenblikken waarop hij zichzelf niet is. Zelfs hij heeft zijn mismooide momenten en dat hebben wij allen. De een is er ongenaakbaar bij; we moeten hem maar liever niets zeggen of vragen. Want misschien grijpt hij wel iets hards en dat nu juist niét met de bedoeling het even voor ons af te stoffen.

Anderen tonen zich op zulke onwelwillende dagen mat en lusteloos. Zoals ze zelf verklaren, zien ze nog maar weinig brood in de affaire en kunnen ze moeilijk tegen de situatie van het ogenblik op. Maar opvliegend dan wel lusteloos, het is duidelijk dat dergelijke ontwrichtende zieletoestanden er niet toe leiden, dat we ons „in de stroom” voelen. Wat we dan missen is gematigdheid, mildheid, tevredenheid.

Maar nu zijn er, jammer genoeg, ook permanent-ontevredenen. Mensen, die op vrijwel alles tégen zijn; die overal iets op aan te merken hebben en... die dat dan ook dóen. Zo vragen ze bitter waarom de een een aanzienlijke bankrekening moet hebben, terwijl de ander niet weet hoe hij de eindjes aan elkaar moet knopen. Om te besluiten met de mededeling, dat 't maar raar verdeeld is in de wereld. Hetgeen nog niet zo héél ver bezijden de waarheid is, maar dat is een ander punt.

Men vroeg die klager dan: „U bent zeker géén tevreden mens?” En onmiddellijk kwam het antwoord: „Hoe kán een mens tevreden zijn?” Een uitroep die werd gecompleteerd met de enormiteit dat een tevreden mens geen mens is... Is dat wèrkelijk zo? Bestaat er geen tevredenheid en zo ja, is ze dan voor ons mensen bereikbaar? Vragen, die een hele studie rechtvaardigen, laat staan een korte toespraak. Kán een mens tevreden zijn? We herhalen 't nog maar eens.

Laat ons beginnen met de voorzichtige veronder-

stelling, dat de tevredenheid moet worden gerekend tot de dun gezaaide gewassen. Dat ze een nogal schaars artikel is. Zoiets moet al dadelijk onze belangstelling trekken, nietwaar? Want wat schaars is, is tevens kostbaar. Hoe zeldzamer, hoe kostelijker en omgekeerd. Het opmerkelijke is, dat wie wil nadenken over de tevredenheid, onherroepelijk belandt bij haar zuster, de ontevredenheid. Een ongekroonde vorstin; koningin van de onvrede. Vandaar, dat haar gezicht zo somber staat. Zij kijkt ons aan met kille, koude ogen die iedereen bevriezen. En dan die mond! Die mond van ontevredenheid, waaruit nooit een monter of waarderend woord zal komen. Twee lippen als één messcherpe streep, omgroefd met door zwartgalligheid gebeitelde lijnen.

Niet bepaald aantrekkelijk, zegt u. Maar met dat zelfde onaantrekkelijke gezicht trekt, of liever stéékt de ontevredenheid toch maar duizenden aan! Vreemd is dat, dat de ontevredenheid juist bijzonder aantrekkelijk werkt. Wie er door aangeraakt wordt, heeft meteen geen gelukkig ogenblik meer. Ontevreden-zijn — dat is verkild, verziekt-zijn. Lijders aan deze kwaal zijn tevens lijders aan zelfbeklag. Mensen, die menen te missen de dingen waarvan ze veronderstellen, dat anderen ze bezitten. Vandaar, dat de beide raadsheren van de ontevredenheid de namen Afgunst en Benepenheid dragen.

Wij geloven, dat er ten aanzien van de tevredenheid ontzaglijk veel misverstand bestaat. De zegswijze „Een tevreden mens is geen mens” bewijst ons, dat er op dit punt wonderlijke gedachten ten troon zijn geklommen. Tevredenheid — dat is iets heel anders dan domweg berusting; iets anders dan maar alles te moeten slikken. Waarom zouden misstand, ongemak en onrecht onbekommerd en zonder tegenspraak moeten worden aanvaard? Omdat heren moralisten ons tevreden wensen?

We moesten dat woord „tevreden” eens wat nauwkeuriger met elkander bekijken. Tevreden betekent: in-de-vrede en dat is iets beters dan de rol van goedbloed of zoetekauw te spelen. In de vrede-zijn is tevens wars-zijn van afgunst, twist, tweedracht en oorlog. In de vrede zijn wil zeggen vrij van beïnvloeding, met onszelf in het reine. Of, zoals Spinoza aan het slot van zijn „Ethica” zegt: „Nooit in zijn gemoedsrust gestoord”.

een radio-uitzending van zondag 24 november 1968

Kalender 1969

De kalender 1969 van het
Humanistisch Verbond,
nu in geheel vernieuwde
uitvoering, is verschenen.

De prijs is **f 4.65**

Uw bestelling zien wij gaarne tegemoet door
storting of overschrijving van f 4,65 op post-
rekening 304960 t.n.v. het Humanistisch Ver-
bond, Utrecht.

In de omschrijving: Kalender 1969.

Weet u wat uw en mijn vrede zo hinderlijk in de weg staat? Dat we onophoudelijk naar anderen zien; dat we doorlopend bezig zijn met het afweten van hún bezit, van hún omstandigheden, van hún posities. Een heilloze bezigheid, in negen van de tien gevallen ingegeven en aangewakkerd door de begeerte. De begeerte, waarvan ooit eens een wijze heeft getuigd, dat zij drie vangarmen heeft: „Halen, Hebben en Houden”. Toegegeven, dat het raar verdeeld is in de wereld. Het is bitter-moeilijk om tevreden te zijn en te blijven (!) als uw collega hoger en hoger klimt op de maatschappelijke ladder, terwijl men u bij uw pogingen daartoe almaar bij de enkels grijpt... Maar tòch — vraagt u zich eens af: mag dát u van uw rust ontroven? Mag het uw gezicht verhard, uw leven verzieken en uw hart breken? Is al dat ongelooflijke succes van anderen een dergelijke ramp wel waard?

„Jaja”, antwoordt iemand, „jij hebt makkelijk praten, maar ik zit er maar mee!” Een schijnbaar ijzersterke redenering, maar slechts een halve waarheid. Hééft die ander werkelijk wel zo gemakkelijk praten; zou ook hij z'n lasten en moeilijkheden niet hebben, zij het andere dan u en ik? Wat weten we er van of die ons voorbij strevende collega wel even gelukkig is als wij denken dat hij zijn zal?

Ziedaar iemand, met wie velen graag onmiddellijk zouden willen oversteken. Een groot buiten-goed heeft de man, drie kapitale auto's en een zeewaardig jacht. Maar misschien is hij wel de meest vertrapte slaaf van de tirannieke koning Onvrede. Mogelijk zit hij op dit eigenste ogenblik z'n miljoenen te verwensen, walgt hij van alles en loopt hij met een buisje pittige tabletten in z'n zak. O nee — we moesten ons niet zo op anderen bekijken en als we dan per se moeten rondzien, laat het dan zijn naar hen, die de gevangenissen, ziekenhuizen en psychiatrische inrichtingen bevolken. Die grootvader van ons had een tweede lijfspreuk: „Kijk eens opzij — dan hoeft je niet ver te lopen!”

Kan een mens tevreden zijn? Of... kan hij het niet? Dat hangt er van af waar hij zijn vrede wenst te zoeken. Het hangt ef van af of en in hoeverre hij kan putten uit de enige bron, die van de vrede in hem. Een mens is eerst dan gelukkig (en daardoor tevreden) als hij ophoudt met het buiten zichzelf te zoeken. Waarom proberen wij eigenlijk het antwoord op allerlei levensvragen voortdurend dáár te vinden en nooit eens hiér? Altijd buitenkants, altijd elders, altijd op weg naar verre einders.

Vergeefse poging, want de horizon heeft deze moedbenemende eigenschap, dat hij steêvast van ons vlucht. Uit-ge-re-kend als men meent hem te hebben bereikt, juist dán verandert het bereikte in een ontgoocheling. Zong lang geleden al niet een dichter: „Het geluk is daar, waar gij niét zijt”? Trouwens, een vrede in de verte is geen vrede, maar een loze luchtspiegeling, een ijle ongrijpbaarheid.

Kijk, wie zó bestaat; wiens denken, leven en streven zich voortreppen van einder naar einder en van illusie naar desillusie, zo iemand kan inderdaad niet tevreden zijn. Bent u er óók zo beu van, zit het ook ú tot hier? Probeert u het eens anders. Blijft u eens wat dichter bij huis, dichter bij uzelf. Waarom nog langer dat vruchteloos rekken en reiken naar rook? Beter, oneindig veel beter dan zich te verliezen in zelfbeklag is doende te zijn met de zelf-bezinning. De vraag hoe hij is of wat zij doen — die vraag is van geen enkel nut. Hoe ben ik, wat doen wij? Dáár gaat het om!

Laat ons wel zijn: maken we ons niet dikwijls zó druk om allerlei dingen en toestanden, dat we aan onszelf niet meer toekomen? Zo'n handelwijze is al even dwaas als ontmoedigend. Zo te leven betekent, dat we door het verbijsterende aantal schaduwen tenslotte de zon niet meer zien. Dat we door alle verhalen van dreiging, ziekte en dood op de duur geen gezond ogenblik meer hebben. Dat we voor goed vervallen in een toestand van geestelijke verlamming, die we ook wel ontevredenheid noemen.

„Wie leeft als mens, dat is naar zijn ware aard”, zo zei vier eeuwen vóór Chr. de Chinese wijsgeer Dsuangste, „die leert doorzien waar het gevaar schuilt, zoals hij ook leert doorzien wat hem de vrede schenkt”.

Alleen zij, die dit hebben geleerd, kunnen volmaakt tevreden zijn.

Chr. Hennekes

Voor het Woord van de Week is een handige linnen

verzamelband

verkrijgbaar.

Prijs f 2,95

Te bestellen door storting of overschrijving op postrekeningnummer 30.49.60 t.n.v. Humanistisch Verbond, Postbus 114, Utrecht.

Humanistische Correspondentiekkring voor huwelijkscontacten opgericht door het Humanistisch Verbond, verleent bemiddeling bij het leggen van contacten tussen personen, die een huwelijkspartner zoeken.

Inlichtingen postbus 210, Utrecht. Gaarne 40 ct. aan postzegels insluiten. (adv.)

Boeken - Brochures

Waarom ik geen christen ben
door Bertrand Russell

Het boek bevat een zorgvuldige selectie uit de rijke hoeveelheid essays, die Russell sinds zijn eerste publicatie heeft geschreven. Russell stelt in zijn geschriften de plaats van de mens in het universum aan de orde. Hij doet dit op een ironische en sprankelende wijze en bedient zich daarbij van het proza, waarom hij mede zo befaamd is geworden.

Vertaling: Paul Edwards

268 blz.

f 12,50

Kennis van Goed en Kwaad

door dr. Libbe van der Wal

„de schrijver richt zich tot de ontwikkelde lezer, van wie hij geen filosofische geschooldheid eist. Hij vermijdt het vaak hinderlijke vakjargon. Zijn betoog is glashelder, zijn wijze van schrijven levendig en boeiend.”

270 blz.

f 6,90

Religie zonder openbaring

door Julian Huxley

De schrijver eindigt met:

„Ik geloof in transhumanisme”; als er maar eerst voldoende mensen zijn die dit naar waarheid kunnen zeggen, dan zal de mensheid op de drempel staan van een nieuwe bestaansvorm, net zo verschillend van de onze als de onze is van die van de Pekingmens. En dan zal de mensheid eindelijk bewust haar ware roeping vervullen.

Dit boek behoeft naar onze mening geen verdere aanbeveling. Het is verkrijgbaar bij het Humanistisch Verbond.

208 blz.

f 9,50

Essays van een Humanist

door Julian Huxley

Nu in Nederlandse vertaling.

Enige opstellen van deze bekende auteur, die hiermede een eigen bijdrage aan de humanistische gedachtenwereld levert.

263 blz.

f 14,90

Pico della Mirandola

Een vertaling door dr. J. Hemelrijk van de beroemde rede over de Menselijke Waardigheid.

Deze prachthige uitgave mag in geen enkele humanistische bibliotheek ontbreken.

56 blz.

f 6,90

Het Humanistisch Verbond

Wat wil dat Verbond nu eigenlijk

Dit boekje geeft antwoord op die vraag. Het laat een aantal vooraanstaande humanisten, maar ook tegenstanders aan het woord. Een poging tot eerlijke voorlichting dus...

141 blz.

f 2,50

Jezus van Nazaret

10 visies op de figuur van Jezus Christus (vanuit christelijk, humanistisch en joods, mohammedaans en boeddhistisch standpunt).

108 blz.

f 2,95

Geschiedenis van het Humanisme in Nederland

door dr. A. L. Constandse

„een boeiende geschiedenis van een belangwekkende stroming die veel grote Nederlanders heeft voortgebracht.”

190 blz.

f 8,90

Rede en Religie in het humanisme

Een serie opstellen van:

J. P. van Praag, H. J. Blackham, T. T. ten Have, Albert Daan, Libbe van der Wal, H. Bonger, H. Redeker, D. H. Prins, M. A. Romers, P. Schut, G. M. Sterman, Kwee Swan Liat.

248 blz.

f 9,90

U kunt deze uitgaven bestellen bij het centraal bureau van het Humanistisch Verbond, Postbus 114, Utrecht, bij voorkeur door storting of overschrijving van het verschuldigde bedrag op giro 304960 t.n.v. het Humanistisch Verbond, Utrecht.

**lijst van
boeken
en
brochures**

ver verkrijgbaar bij

**humanistisch
verbond**

oudegracht 162

utrecht

telefoon 030-10163
postgiro 30.49.60

Op aanvraag gratis verkrijgbaar
Postbus 114 — Utrecht

Wij ontvingen dezer dagen nr. 8 van Ego¹⁾, maandblad van de humanistische geestelijke verzorging voor militairen. Mochten wij kortgeleden de aandacht vestigen op de „Libertijn”, wij doen dit nu graag ook voor dit maandblad, dat eveneens bestemd is voor jongeren, zij het dan in de eerste plaats voor de jonge man die in militaire dienst is.

Dit neemt niet weg, dat het ook voor andere jonge mensen aantrekkelijk is. De redacteur, de heer H. J. J. Lips, is er in geslaagd een aantal medewerkers te vinden, die weten, wat de aandacht van deze groep lezers heeft. Laten wij dit nummer even met u doornemen.

In een hoofdartikel van H. Lips, wijst deze op het 20-jarig bestaan van het Thuisfront en op de noodzaak, dat doorgedaan wordt met het bouwen van militaire tehuizen. De achterstand is nog erg groot.

In een artikel van Bert Vuysje over Jazz wordt de betekenis van Brubeck belicht.

In het daaropvolgende artikel stelt H. Lips de vraag: „Waarom gelooft een humanist niet in God?” Het slot van dit artikel laten wij hieronder volgen.

De humanist prof. dr. Leo Polak heeft eens opgemerkt: „De mensen denken dat de dood de vernietiger is van het leven, ze vergissen zich, de dood is de schenker van het leven”.

Deze gedachte, zonder dood geen leven en zonder leven geen dood, is de kern van de humanistische mensopvatting. In de uitwerking van deze gedachte schuilt alle troost, alle kracht die ook de humanist in het leven nodig heeft.

Uit het proces van ervaring en doordenking dat deze overtuiging met zich brengt, komt de humanist naar voren als de mens die uiteindelijk de dood aanvaardt als het definitief besluit van het menselijke leven en die op die grond de gedachte aan een voortbestaan afwijst. En eenmaal zover gekomen, denkt de humanist zelfs niet meer aan God. Niet uit hoogmoed maar eenvoudig op grond van het feit dat in zijn levensboek het hoofdstuk God niet voorkomt. De humanist gaat een weg door het leven waarop een ontmoeting met God niet plaats heeft.

Leni Kortland schrijft over de „Strijd tegen het water op de bodem van de zee”. Zij is bij wijze van uitzondering toegelaten in het Laboratorium „De Voorst” in de Noordoostpolder en schrijft daar bijzonder belangwekkende dingen over.

Een filmbespreking en een kunstrubriek, resp. van Peter J. Moreé en Bob van Opzeeland zorgen er voor, dat de culturele kant niet wordt verwaarloosd. Daar draagt ook Dick Zaal aan bij met zijn boekbespreking over „Ontbijt met z'n drieën” van Eva Hoornik en „Twee maal leven” van Clem Schouwenaars. Hij doet het grondig en goed.

In „Het Politieke Protest” tenslotte belicht Jan Haasbroek de huidige onrust in de wereld. Hij doet dit aan de hand van het nieuwe boek van Kenniston.

De aantrekkelijkheid van dit orgaan is mede te danken aan de foto-reportages van Tom Weerheim, al vinden wij zijn reportage deze keer, waarin hij beelden van een tentoonstelling van begrafenisattributen laat zien, onnodig somber en niet zijn meest geslaagde.

Red.

¹⁾ Dit orgaan, dat maandelijks verschijnt en 16 pagina's telt, kunt u bestellen bij het Bureau Hoofdraadsman, Hoofdstraat 84, Driebergen. Abonnementsprijs f 6,— per jaar. Het is gratis voor militairen.

Zoëven ontvingen wij van de drukker de brochure

„het gezag”

Het is een verslag van twee konferenties georganiseerd door de Humanistische Stichting Socrates.

40 pagina's f 2,25

Bestelling bij voorkeur door storting of overschrijving op rekening 30.49.60 t.n.v. het Humanistisch Verbond Utrecht.

Van week tot week

RADIO (Hilversum II)

Zondag 1 december 9.45—10 uur: J. P. van Praag: „Revolutie om de ruimte”